

Muhasebe Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin TMS/TFRS Hakkında Bilgi ve Algı Düzeyleri: Ağrı ve Çankırı İllerinde Bir Araştırma

Knowledge and Perception Levels of University Students Received Accounting Education About TAS / TFRS: A Study In The Agri and Cankırı Provinces

Fatma TEMELLI¹
Bilgehan TEKİN²

Öz

Küreselleşmeyle birlikte muhasebe alanında önemli gelişmeler yaşanmış ve ortak bir muhasebe dili olarak muhasebe standartları gündeme gelmiştir. Muhasebe standartlarının en önemli fonksiyonu, muhasebe uygulamalarıyla ilgili yöntemi belirleyerek gerek uygulayıcılar açısından gerekse finansal tabloları kullananlar açısından doğru, gerçeğe uygun, güvenilir ve karşılaştırılabilir finansal bilgi sağlamaktır. Muhasebe standartlarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için muhasebe meslek mensuplarının ve potansiyel meslek mensubu adaylarının konu hakkındaki bilgi, algı ve farkındalıklarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı; muhasebe eğitimi alan Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin TMS/TFRS hakkındaki genel bilgi ve genel algı düzeylerini ortaya koymaktır. Veri toplanması amacıyla anket yöntemi uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Toplanan veriler; frekans analizi, çapraz tablolar ve parametrik hipotez testleri (bağımsız gruplar t testi ve ANOVA) ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin TMS/TFRS konularına bakış açıları ve bilgi düzeyleri cinsiyetlerine, okudukları bölümün işletme veya bir başka bölüm olmasına, buldukları sınıfa, muhasebe derslerine ve muhasebe mesleğine ilgi düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: TMS/TFRS Algısı, TMS/TFRS Bilgisi, Muhasebe Standartları, Muhasebe Eğitimi.

ABSTRACT

Along with globalization, significant developments have taken place in the field of accounting and accounting standards have come to the fore as a common accounting language. The most important function of accounting standards is to provide accurate, truthful, reliable and comparable financial information both for practitioners and those using the financial statements by determining the method of accounting practices. In order to apply accounting standards effectively, determining the knowledge, perception and awareness of the professional accountants and potential professional candidates on the subject is of great importance. The purpose of this study is to reveal the general knowledge and general perception levels of the students of Agri Ibrahim Cecen University and Cankırı Karatekin University Faculty of Economics and Administrative Sciences about TMS / TFRS. In order to collect data, the survey method was applied and the data obtained were analyzed by using the SPSS 25 package program. The collected data were analyzed by means of frequency analysis, cross tables and parametric hypothesis tests (independent groups t test and ANOVA). According to the results of the study, students' perspectives and knowledge levels about TMS / TFRS topics differ significantly in terms of statistics according to their genders, according to the departments they study, whether it is business or another department, according to their classes, whether it is accounting or no, and according to their levels of interest in the accounting profession.

Keywords: TMS / TFRS Perception, TMS / TFRS Knowledge, Accounting Standards, Accounting Education.

Tür: Araştırma makalesi

Gönderim tarihi: 07.05.2020

Kabul tarihi: 17.06.2020

¹Doç.Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman ABD, ftemelli@agri.edu.tr (ORCID: 0000-0001-7436-5289)

²Dr.Öğr.Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman ABD, btekin@karatekin.edu.tr (ORCID: 0000-0002-4926-3317)

1.GİRİŞ

Muhasebe, bir işletmenin sahip olduğu kaynakların oluşumunu ve bu kaynakların kullanım şekillerini, işletmenin faaliyetleri neticesinde söz konusu kaynaklarda ortaya çıkan artışlar ile azalışları ve işletmenin finansal açıdan durumu hakkında açıklayıcı bilgilerin üretilmesini sağlayan ve üretilen bu bilgileri ilgili kişiler ve/veya kuruluşlara sunan bir bilgi sistemidir (Sevilengül, 2007: 9). Muhasebe, kıt kaynakların optimum dağılımına ve işletmenin hedeflerine ulaşabilmesine destek olacak biçimde, bilgi kullanıcılarının bilinçli yargılarda bulunmasına ve kararlar vermesine imkân sağlamak amacıyla belirli bir birim hakkında niceliksel bilgiler üreten ve ileten bir bilgi sistemidir (Akdemir, 2012: 516). Muhasebe aynı zamanda bir bilgi sistemi olmasından dolayı, her geçen gün büyüyen ve gelişen, aynı zamanda faaliyetleri de artan işletmelerin yönetimlerinin ihtiyaç duyduğu ekonomik ve finansal verileri karşılayabilecek bilgileri sunan ve son derece önem arz eden bir işletme fonksiyonu olmuştur (Akdoğan ve Aydın, 1987: 221).

Küreselleşme ve rekabet ile birlikte hızla değişen dünya ekonomisinde sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlardaki gelişmelerin paralelinde muhasebe ve muhasebe uygulamaları alanında da çok önemli değişiklikler ve gelişmeler yaşanmıştır. Küreselleşmenin etkisiyle birlikte muhasebe uygulamaları uluslararası bir boyut kazanırken, finansal bilgilerin raporlanması, açıklanması ve uygulanması konusunda bazı sıkıntılar da yaşanmaya başlamıştır. Bu sıkıntılar genel anlamda bir uyum sorunu olarak kendini göstermiş ve söz konusu sorunların ortadan kaldırılabilmesine yönelik olarak muhasebe alanında uyum çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ekonomik ve sosyo-kültürel çevresel koşullardan dolayı oluşan bu uyum sorununun aşabilmesi amacıyla, uluslararası sahada genel kabul görece muhasebe standartlarını oluşturma yönünde çalışmalar başlamıştır. Muhasebe standartları, gerek uygulayıcılara yönelik olarak gerekse finansal tablo kullanıcılarına yönelik olarak sunulan finansal bilgilerde güvenilirliği, doğruluğu, gerçeğe uygunluğu ve karşılaştırılabilir niteliklerde olmalarını sağlar (Yılmaz, 2007: 140).

Para ve sermaye piyasalarının dünya çapındaki entegrasyonu, birtakım ihtiyaçları da birlikte getirmiştir. Bu ihtiyaçların ilk sırasında, müşterek bir işletme dili durumundaki muhasebenin söz konusu piyasalara uygun ve uyumlu olması yer almaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS/IFRS), muhasebe biliminde ülkelerin aralarında kullanabilecekleri birbiri ile yakın değerlendirme ve sınıflama ölçülerini tesis ederek müşterek bir işletme dilinin oluşmasını sağlamaktadır. Kamu Gözetimi Kurumu (KGK), Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarını Türkçe'ye çevirerek Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) olarak yayınlamaktadır. KGK'nın yayınladığı standartları Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) da kabul etmiş ve böylece Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları en son hali ile Türk mevzuatına girmiştir. İlk defa mali sektör içerisinde bulunan şirketlerimiz (bankalar, sigorta şirketleri, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri vb.) ile borsaya açık şirketlerimizde uygulama imkânı bulan bu standartlar,

2012 yılında Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile beraber uygulama alanını büyütülmüştür (Örten vd., 2017).

Türkiye'de gerek ulusal gerekse uluslararası seviyede muhasebe uygulamaları alanında birliğin sağlanması amacıyla, 2012 yılı itibarı ile Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile beraber muhasebe standartlarının uygulanmasına geçilmiştir. Daha önce yalnızca çeviri boyutunda kalmış olan bu uygulamalar, sonraları ülkenin koşulları göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve uygulanmasına başlanmıştır. İlk başlarda işletmelerin isteği doğrultusunda sunulan uygulama, daha sonra çıkarılmış olan kanun maddeleriyle beraber kapsam içerisinde yer alan işletmeler için zorunlu bir uygulama hâline dönüştürülmüştür. İlk olarak Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ile Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nın (IFRS) Türkiye'de zorunlu olarak uygulanmasına Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından başlanmıştır. 2005 yılından itibaren SPK'ya bağlı halka açık işletmeler, vergi kanunları kapsamında gerçekleştirdikleri finansal raporlamalar ile beraber TMS ve IFRS'lere göre de raporlamalarını yapmaktadırlar. Günümüzde işletmeler ve bilgi kullanıcılarına TMS/IFRS'lere uyumlu birlikte, geçmişe göre daha gerçekçi ve faydalı bilgiler sağlanabilecektir. Dolayısı ile TMS/IFRS'lere uygun muhasebe bilgisi, ülke ekonomisi ve işletmeler açısından (makro ve mikro düzeyde) oldukça önemlidir (Erol Fidan ve Uysal, 2017: 24-25).

Ülkelerin her birinin kendi kültürel değerleriyle uyumlu değişik muhasebe sistemleri uygulamaları, gerek finansal tabloların düzenlenmesi esnasında gerekse bilgi kullanıcıları tarafından yorumlanması esnasında çeşitli farklılıkların ortaya çıkmasına ve bu farklılıkların oluşturduğu yanlış anlamaların oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bahsedilen bu farklılıkları ortadan kaldırmak ve dünya çapında ortak bir dil oluşturabilmek için muhasebe standartları güncel gelişmelerle birlikte artık bir zorunluluk haline gelmiştir (Ülkü ve Gökgez, 2013: 40). Ülkelerin birçoğunda yerel muhasebe standartlarının uygulanması terk edilerek Uluslararası Muhasebe Standartları'nın uygulanmasına başlanmış ve aynı dönemde Türkiye'de de Uluslararası Muhasebe Standartları benimsenerek "Türkiye Muhasebe Standartları" adıyla yayınlanmış bulunmaktadır (Akdoğan, 2007: 101).

Türkiye Muhasebe Standartları'nın yayınlanması ile beraber muhasebe uygulamalarında işleyişler hem daha karmaşık hem de anlaşılması daha zor bir duruma gelmiş ve bu durum, muhasebe eğitimi sürecinde ve içeriğinde de etkili olmuştur. Muhasebe alanındaki hızlı ve sürekli değişimle birlikte mesleki eğitimlerin devam ettirilmesi eskiye nazaran daha önemli bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları değişiklikleri karşılayabilecek yeterli eğitim programları sağlamak her bir ülkedeki eğitim kurumlarının sorumluluğundadır (Kutlu, 2010: 235). Mesleki bir eğitim olan muhasebe eğitiminden en önemli beklenti, bireye mesleğin gereği olan bilgiyi ve beceriyi kazandırabilmesidir. Söz konusu bilgi ve beceriler, ancak ders programları ile öğrencilere kazandırılmakta ve muhasebe mesleği konusunda gerekli bilimsel yeterlilikler hem ulusal hem de uluslararası standartları da kapsayacak şekilde düzenlenmiş haliyle programlarda yer almaktadır (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 117).

Standartların uygulanmaya başlanması ile birlikte standart konusunda eğitilmiş meslek mensubu ihtiyacı ortaya çıkacağından dolayı, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) muhasebe meslek mensubu bireylerin profesyonel eğitimleri ile bu eğitimlerinin sürdürülmesi konusuna özel bir önem atfetmiştir. Bu maksatla, IFAC bünyesinde daimi bir komisyon olarak bir eğitim komitesini tesis etmiş olup bu komitenin hedeflerinin arasında; muhasebe standartlarının ve ilkelerinin geliştirilmesi, nitelikli eğitim programlarına destek sağlamak ve muhasebe meslek mensubu bireylerin sürekli eğitimlerinin gerçekleştirilmesi gibi uygulamalar yer almıştır (Yanık vd., 2013: 244).

Bu çalışmanın amacı; muhasebe eğitimi alan ve yakın gelecekte muhasebe meslek mensubu adayları konumunda olan üniversite öğrencilerinin TMS/TFRS hakkındaki genel bilgi ve genel algı düzeylerini tespit etmek, bu algının öğrenilen muhasebe dersleri, bölüm, sınıf vb. faktörler açısından bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Dört bölümden oluşan bu çalışmanın giriş bölümünü takip eden ikinci bölümünde literatür taramasına, üçüncü bölümde öğrencilerin TMS/TFRS bilgi ve algılarını belirlemeye yönelik analizlere yer verilecektir. Dördüncü ve son bölüm olan sonuç bölümünde ise elde edilen bulgulardan yola çıkılarak genel bir değerlendirme ve öneri yapılacaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

TMS ve TFRS'lerin yayınlanması ve 2005 yılında SPK ve 2012 yılında TTK tarafından kabul edilmesiyle birlikte, TMS/TFRS uygulamasının zorunlu hale geldiği ve bu konudaki çalışmaların özellikle son on yıl içinde yer aldığı görülmektedir. Türkiye'de muhasebe eğitimi alan öğrencilerin ve muhasebe meslek mensuplarının TMS/TFRS hakkındaki ilgi, algı veya farkındalıklarını ölçmeye yönelik yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir:

Dalğar vd. (2011), çalışmalarında muhasebe alanında öğrenim gören öğrencilerin TMS/TFRS hakkındaki farkındalıklarının ve ilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine bağlı meslek yüksekokullar bünyesinde öğrenimlerini sürdüren Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programındaki öğrencilere anket uygulamıştır. Çalışmanın neticesinde; daha ziyade muhasebe mesleği konusunda yüksek ilgi duyan ve mezuniyeti sonrasında muhasebeciliği meslek olarak yapma düşüncesine sahip öğrencilerin muhasebe standartlarıyla ilgili farkındalıkları diğer öğrencilere nazaran daha yüksek olarak saptanmıştır.

Erol vd. (2011), çalışmalarında TMS/TFRS'ler hakkındaki bakış açılarının değerlendirilmesi amacıyla Çanakkale ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda; meslek mensupları tarafından TMS/TFRS'lerin gerek işletme faaliyetlerine gerekse mesleki faaliyetlere olumlu katkılar sağlayacağını düşündükleri belirlenmiştir. Bunun yanında meslek mensuplarının, bu standartların muhasebe uygulamalarındaki kalitenin düzeyinin artmasında etkili olduğu, finansal tablolara ve uygulamalara olumlu yönde katkılarda bulunacağı görüşüne sahip oldukları tespit edilmiştir.

Erol Fidan ve Cinit (2013), çalışmalarında TFRS çerçevesinde KOBİ Muhasebe Standartlarının muhasebe meslek mensupları tarafından algı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Eskişehir iline kayıtlı muhasebe meslek mensuplarına anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda; meslek mensubu bireyler arasında cinsiyet, çalışma biçimi, eğitim seviyesi, yaşları ile mesleki tecrübeleri değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir.

Yıldız ve Yanık (2013), çalışmalarında öğrencilerin Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına yönelik algılarının belirlenmesi amacıyla, Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin İşletme bölümündeki öğrencilere anket uygulamışlardır. Çalışmanın neticesinde; muhasebe konusuna meslek olarak ilgi düzeyleri yüksek olan öğrencilerle ilgi düzeyleri düşük olan öğrencilerin algılarının arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken, diğer faktörler içerisinde (muhasebe mesleğini icra etme durumu, staj/iş durumu, ticaret lisesinden mezun olma durumu, bölüm tercih sırası, son sınıfta okuma durumu) ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Karakaya Demirkutlu (2014) tarafından yapılmış olan çalışma kapsamında, İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları'yla ilgili olarak ilgi düzeylerinin, beklentilerinin ve farkındalıklarının tespit edilmesi amacıyla, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilere anket uygulanmıştır. Çalışma neticesinde; muhasebe konusuna ilgi duyan ve mezuniyeti sonrasında muhasebe alanında çalışmayı düşünen öğrencilerin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları ile ilgili farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz vd. (2014), çalışmalarında Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan öğrencilerin, akademisyenlerin ve uygulayıcıların TMS/TFRS konusundaki farkındalıklarının ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara anket uygulamışlardır. Çalışmanın neticesinde; meslek tercihi, staj/iş tecrübeleri ile üniversite gibi değişkenlerin öğrencilerin TMS/TFRS farkındalıkları üzerinde etkilerinin bulunduğu saptanmıştır. Bazı meslek elemanlarının yeterli düzeyde eğitime sahip olmamasının bir sonucu olarak, muhasebe biliminde ortaya çıkan yeni gelişmelere ayak uyduramadıklarını ileri sürülmektedir. Yazarlar, bu durumun Üniversite-Odalar işbirliği ile meslek elemanlarına yeterli bir eğitim-öğretim programı uygulanmak suretiyle giderilebileceğini belirtmektedirler. Yazarlara göre bazı meslek elemanlarının (özellikle SM) halen muhasebe standartlarını bilmemesi bu konuda eğitim almamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda yapılması gereken, muhasebe standartları ile ilgili olarak gerek teorik, gerekse uygulama bazında eğitim verilmesidir.

Çil Koçyiğit vd. (2016), çalışmalarında lisans öğrencilerinin TMS/TFRS hakkındaki farkındalıklarını belirlemek için, Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme ile Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümü öğrencilerine anket uygulamışlardır. Çalışmanın neticesinde; öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerin, muhasebe konusuna ilgi düzeylerinin, muhasebe alanındaki çalışma ya da staj

tecrübesinin olup olmasının ve öğrencilerdeki muhasebe alanında çalışma isteği ile TMS/TFRS farkındalıkları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir.

Turhan ve Oğuz (2016) tarafından yapılan çalışma kapsamında, öğrencilerin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları konusundaki ilgi düzeylerinin, beklentilerinin ve farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır. Çalışma neticesinde; öğrencilerin öğretim türüne ve cinsiyetlerine göre TMS ve TFRS konusunda ilgi düzeyleri ile farkındalıkları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. TMS ve TFRS dersleri alan öğrencilerle almayan öğrenciler arasında, TMS ve TFRS dersinin İşletme bölümünde zorunlu olmasını isteyen öğrencilerle istemeyen öğrenciler arasında TMS ve TFRS konusundaki ilgi düzeyleri ile farkındalıkları açısından anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir.

Erol Fidan ve Uysal (2017) çalışmaları kapsamında, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları ile ilgili olarak algı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe ve Denetim Bölümü ile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümleri ikinci sınıf öğrencileri ile üniversitenin meslek yüksekokulları Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerine anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin bazı demografik değişkenleri ile muhasebe standartlarını algılamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların bulunduğu belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından, aldıkları muhasebe dersleri kapsamında sınırlı da olsa TMS/TFRS'ler konusundan söz edildiği ifade edilmekle beraber, genel muhasebe dersi almış öğrencilerin kendi gayretleriyle muhasebe standartlarını öğrenebilecekleri hususuna katılmadıkları belirlenmiştir. Bunun yanında, öğrencilerde derslerin içerisinde TMS/TFRS'ler konusunda daha fazla uygulamanın yapılması gerektiği düşüncesinin hakim olduğu belirlenmiştir.

Eraslan (2018), çalışmasında muhasebe meslek mensuplarının TMS ve TFRS'ye bakış açılarının ve algılarının belirlenmesine yönelik olarak, Osmaniye iline kayıtlı muhasebe meslek mensuplarına anket uygulamıştır. Çalışmanın sonucunda; muhasebe meslek mensupları tarafından, Türkiye'de bulunan bütün işletmelerin TMS/TFRS uygulamalarına geçiş yapabilmeleri için gereken şartların yeterli olmadığı, tam anlamıyla uygulamaya geçilmesiyle beraber denetimlerin daha kolay olacağı ve finansal tabloların okunmasının ve anlaşılmasının kolaylıkla yapılabileceği algısının bulunduğu tespit edilmiştir.

Kara (2018), çalışmasında Van'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) hakkındaki bilgi düzeyleri ve düşüncelerini tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda; meslek mensuplarının TMS/TFRS hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, TMS/TFRS hakkında güncel gelişmeleri takip ettikleri, TMS/TFRS'yi kendi çabaları ile öğrenebilecekleri, TMS/TFRS'yi uygulamalarının iş yüklerini arttıracakları, TÜRMOB tarafından verilecek eğitimler ile TMS/TFRS'nin uygulanma sürecinin kolaylaşacağı, TMS/TFRS'ye uygun hazırlanmış finansal tabloları anlamının

daha kolay olacağı, TMS/TFRS'nin muhasebe bilgilerine olan güveni arttıracığı, TMS/TFRS'nin kayıt dışı ekonomiyi azaltacağı ve TMS/TFRS'nin muhasebe uygulamalarını ve mesleğin gelişimini olumlu yönde etkileyeceği gibi tespitlerde bulunulmuştur.

Karcıoğlu vd. (2018), çalışmalarında muhasebe dersi almış olan öğrencilerin TMS-TFRS hakkındaki farkındalık düzeylerini ölçmek için, Erzurum Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilere anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda; genel olarak öğrencilerin TMS-TFRS farkındalık düzeylerinin ortalamanın üstünde olduğu belirlenmiş ve muhasebe mesleğine ilgi duyan öğrencilerin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerden, mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini yapmayı düşünenlerin en yüksek farkındalık düzeyine sahip oldukları, muhasebe alanında iş deneyimi olanların ikinci sırada ve muhasebe mesleğine ilgi düzeyi yüksek olan öğrencilerin ise üçüncü sırada farkındalık düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Şimşek ve Şimşek (2019), çalışmalarında muhasebe eğitimi alan lisans öğrencilerinin TMS/TFRS konusundaki farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme ile Bankacılık ve Finans bölümü öğrencilerine anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda; TMS/TFRS farkındalık düzeyleri bakımından İşletme bölümü öğrencileri ile Bankacılık ve Finans bölümü öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca, TMS/TFRS bilgisine sahip olan ve TMS/TFRS bilgisine sahip olmayan öğrenciler arasında da TMS/TFRS farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Karavardar ve Kaymak (2020), çalışmalarında muhasebe eğitimi alan üniversite öğrencilerinin TMS/TFRS konusunda ilgi düzeyi, beklenti ve farkındalıklarını belirlemek için Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilere bir anket uygulamıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin cinsiyetleri ve öğretim programları ile TMS/TFRS ilgi düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmamasıyla birlikte, muhasebe ilgi düzeyleri, muhasebe meslek seçimi, TMS/TFRS dersini alma durumları ve TMS/TFRS ile ilgili derslerin bölümde zorunlu ders olarak almayı istemeleri ile TMS/TFRS ilgi düzeyi arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin muhasebe ilgi düzeyi, muhasebe meslek seçimi, TMS/TFRS ile ilgili ders alma durumu ve dersin bölümde zorunlu olarak verilmesini istemeleri ile TMS/TFRS farkındalık düzeyi arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

3. MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN TMS/TFRS HAKKINDA BİLGİ VE ALGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; muhasebe eğitimi alan öğrencilerin TMS/TFRS hakkındaki genel bilgi ve genel algı düzeylerini tespit etmek ve bu göstergeler ile çeşitli demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını araştırmaktır. Bu çalışmada aynı zamanda öğrencilerin muhasebe dersine ve mesleğine bakış açıları ile genel algı ve bilgi düzeyleri arasındaki ilişki de incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları

Bu araştırmanın örneklemini; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (AİÇÜ) ve Çankırı Karatekin Üniversitesi (ÇAKÜ)'nde muhasebe eğitimi alan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Çankırı Karatekin Üniversitesi 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi İşletme, İktisat, Bankacılık ve Finans (BAF), Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (ÇEKO) ve Uluslararası Ticaret bölümü öğrencileriyle sınırlıdır. Bununla birlikte, katılımcıların İİBF öğrencileri olmalarına ve muhasebe dersi almış olmalarına dikkat edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplamak amacıyla anket yöntemi uygulanmış ve Uysal (2017) tarafından yapılan çalışmada kullanılan ölçekten yararlanılmıştır. Anket dört bölümden oluşmakta ve öğrencilerin demografik bilgilerini, muhasebe alanına bakış açılarını, TMS ve TFRS hakkındaki bilgi ve algı düzeylerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 25 paket programı kullanılmıştır.

Araştırmanın ana kütesini; 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (AİÇÜ) ve Çankırı Karatekin Üniversitesi (ÇAKÜ)'nde muhasebe eğitimi alan İİBF öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini kolayda örnekleme yöntemine göre oluşturulurken, ana kütle içerisindeki öğrenci sayısı 1268'dir. Ana kütle temsil etmek üzere örnek büyüklük, bu sayı doğrultusunda aşağıdaki formülle hesaplanmıştır (Yamane, 1973: 133):

$$n = \frac{NP(1-P)Z^2}{(N-1)d^2 + P(1-P)Z^2}$$

Yukarıdaki formüldeki; N: Evren büyüklüğü, n: Örnek kütle büyüklüğü, (1-P) : Olayın gerçekleşme olasılığı, P: Olayın gerçekleşme olasılığı, Z : % (1- α) düzeyinde d: Hata payı, α : Önem düzeyi, Z test değerini göstermektedir. Ana kütle temsil edecek olan örnek büyüklüğü P=0,50 ve % 6 hata payı ile yaklaşık 206 olarak hesaplanmıştır. Analiz

için uygulanan anketten 224 tanesi cevaplanmış ve bu sayının örneklem büyüklüğü için yeterli olduğu görülmüştür.

Çalışmada, öğrencilerin bilgi ve algı düzeylerinin çeşitli demografik özelliklerine ve muhasebe dersleri ile muhasebe mesleğine bakış açılarına göre farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilebilmesi amacıyla bağımsız gruplar t testi ve ANOVA analizi kullanılmıştır. ANOVA analizi sonucu ortaya çıkan olası farklılıkların hangi grup ortalamaları arasında olduğunu tespit edebilmek için Post-Hoc testlerinden biri olan Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi veya Tukey prosedürü (*Tukey's Honest Significant Difference (HSD) test*) araştırıcı aralık dağılımına dayalı bir post-hoc testidir. Bir ANOVA testi sonuçlarının genel olarak ne derece önemli olduğunu gösterirken, bu farklılıkların tam olarak nerede olduğunu göstermez. Bunun için ek olarak tanımlayıcı istatistiklere bakılması gerekir. Bir ANOVA prosedürü işletildikten ve anlamlı sonuçlara ulaşıldıktan sonra, hangi grup ortalamalarının (birbirleriyle karşılaştırıldığında) farklı olduğunu anlamak için Tukey HSD prosedürü işletilebilir. Test, olası tüm çiftlerin ortalamalarını karşılaştırır. Tukey HSD kullanarak ortalamalar arasındaki tüm çift karşılaştırmaları test etmek için, aşağıdaki formül kullanılarak her bir ortalama çifti için HSD hesaplanır (Dominguez-Bello vd., 2016):

$$HSD = \frac{M_i - M_j}{\sqrt{\frac{MS_w}{n_h}}}$$

Bu formülde $M_i - M_j$ ortalama çiftleri arasındaki farktır. Farkın hesaplanabilmesi için $M_i > M_j$ olmalıdır. MS_w , grup içi ortalama kare ve n , grup içerisindeki birim sayısıdır.

Daha sonra Tukey'in Kritik Değer Tablosu'ndan karşılık gelen değer bulunur. Sonrasında HSD değeri ile tablo değeri karşılaştırılır. HSD değeri tablo değerinden büyükse ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılır. Testin varsayımları ise şöyledir (Dominguez-Bello ve diğ., 2016):

- Gözlemler gruplar içinde ve gruplar arasında birbirlerinden bağımsızdır.
- Testteki her ortalama için gruplar normal olarak dağılır.
- Testteki her bir ortalama ile ilişkili gruplar arasında eşit grup içi varyans vardır (varyans homojenliği).

3.3.1. Frekans Analizi ve Çapraz Tablolar

Çalışmada öncelikle frekans analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan frekans analizi sonucu araştırmaya ve anket uygulamasına katılan Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (AİÇÜ) ve Çankırı Karatekin Üniversitesi (ÇAKÜ) İİBF öğrencilerinin frekans dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur. Örneklem, kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve uygulama aşaması online ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’e göre bölüm bazında katılımcıların % 52,7’sinin işletme bölümü öğrencileri olduğu görülmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinden sonra Bankacılık ve Finans (BAF) bölümü öğrencileri ile Uluslararası Ticaret bölümü öğrencileri en fazla katılımı sağlamışlardır. Katılımcı öğrencilerin bölümler arasında dengesiz dağılımının sebebi her iki üniversitede de özellikle İşletme ve İktisat bölümü öğrenci sayılarının az olması ve COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitim-öğretime ara verilmesi ve bu nedenle anketlerin bir kısmının online olarak doldurulmasıdır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %59,4’ü ÇAKÜ’de, %40,6’sı AİÇÜ’de öğrenim görmektedirler. Yaşları çoğunlukla 21-24 arasındadır. Öğrencilerin %52,7’si kadın %47,3’ü erkektir. Öğrencilerin çoğu dördüncü sınıf öğrencisidir. Son olarak katılımcı öğrencilerin %36,2’si Anadolu Lisesi, %29,5’i Düz Lise ve %20,5’i Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunudur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri Frekans Analizi Sonuçları

Bölümünüz	Frekans	Yüzde
İşletme	118	52,7
İktisat	13	5,8
BAF	40	17,9
ÇEKO	15	6,7
Uluslararası Ticaret	38	17,0
Toplam	224	100,0
Hangi Üniversitede Okumaktasınız?	Frekans	Yüzde
ÇAKÜ	133	59,4
AİÇÜ	91	40,6
Toplam	224	100,0
Yaşınız?	Frekans	Yüzde
17-20	29	12,9
21-24	172	76,8
25 ve üzeri	23	10,3
Toplam	224	100,0
Cinsiyetiniz?	Frekans	Yüzde
Kadın	118	52,7
Erkek	106	47,3
Toplam	224	100,0
Sınıf?	Frekans	Yüzde
1. sınıf	31	13,8
2. sınıf	12	5,4
3. sınıf	55	24,6
4. sınıf	126	56,3
Toplam	224	100,0
Mezun Olduğunuz Lise?	Frekans	Yüzde
Anadolu Lisesi	147	65,7
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	46	20,5
Diğer Liseler	31	13,8
Toplam	224	100,0

Katılımcıların muhasebe dersi ve muhasebe mesleğine yönelik algı düzeylerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 2’de yer alan sonuçlara göre muhasebe dersi/derslerine genel olarak orta ve düşük düzeyde bir ilgi olduğu görülmektedir. Muhasebe alanında staj/iş tecrübesi olduğunu belirtilen öğrencilerin oranı %11,6 gibi düşük bir orandır. Katılımcıların muhasebe mesleğine olan ilgileri ile yine orta ve düşük düzeydedir. Ailesinde muhasebe meslek mensubu olduğunu belirten katılımcı oranı %25’dir. “Mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi/yapmayı düşünüyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin genellikle hayır ve kararsızım şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. “Muhasebe ile ilgili aldığınız eğitimin muhasebe mesleğini icra ederken yeterli olacağını düşünüyor musunuz?” sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğunun kısmen ve hayır şeklinde cevap verdikleri dikkat çekmektedir. “Okuduğunuz bölümde veya programda aldığınız derslerden herhangi birinde az da olsa Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarından (TFRS) bahsedildi mi?” sorusuna katılımcıların %61,6’sı “Evet” cevabını vermiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Muhasebe Alanı ve Muhasebe Mesleğine Yönelik İlgi ve Algı Düzeyleri

Muhasebe dersine/derslerine ilgi düzeyiniz nedir?	Frekans	Yüzde
Düşük	65	29,0
Orta	122	54,5
Yüksek	37	16,5
Toplam	224	100,0
Muhasebe alanında staj/iş tecrübeniz var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	26	11,6
Hayır	198	88,4
Toplam	224	100,0
Muhasebe mesleğine ilgi düzeyiniz?	Frekans	Yüzde
Düşük	74	33,0
Orta	122	54,5
Yüksek	28	12,5
Toplam	224	100,0
Ailenizde muhasebe meslek mensubu var mı?	Frekans	Yüzde
Evet	55	25,0
Hayır	168	75,0
Toplam	224	100,0
Mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi/yapmayı düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	60	26,7
Hayır	77	34,3
Kararsızım	87	38,8
Toplam	224	99,6
Muhasebe ile ilgili aldığımız eğitimin muhasebe mesleğini icra ederken yeterli olacağını düşünüyor musunuz?	Frekans	Yüzde
Evet	20	8,9
Kısmen	91	40,6
Hayır	113	50,4
Toplam	224	100,0
Okuduğunuz bölümde veya programda aldığımız muhasebe derslerinden herhangi birinde az da olsa Türkiye muhasebe standartları ve Türkiye finansal raporlama standartlarından bahsedildi mi?	Frekans	Yüzde
Evet	138	61,6
Hayır	85	38,3
Toplam	224	100,0

Katılımcıların muhasebe alanı ve muhasebe mesleğine yönelik ilgi ve algı düzeylerini ölçen soruların çeşitli demografik özelliklerine göre durumu, çapraz tablolar aracılığıyla biraz daha detaylı incelenmiştir. Tablo 3’de görüldüğü üzere, İşletme bölümü öğrencilerinin muhasebe derslerine ilgisi, diğer bölüm öğrencileri toplamından belirgin bir şekilde daha yüksektir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, İşletme bölümünden uygulamaya katılan öğrenci sayısının fazla olmasının yanı sıra müfredatlar açısından İşletme bölümünde muhasebe ile ilişkili derslerin fazla olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde, muhasebe alanında staj veya iş tecrübesi olan öğrenci sayısının İşletme bölümünde diğer bölümlerin toplamlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak oransal olarak BAF bölümünde bu oran daha fazladır (%15,6).

Öğrencilerin muhasebe mesleğine ilgi düzeylerine bakıldığında oransal anlamda yine BAF öğrencilerinde daha yüksektir (%22,5). Bununla birlikte ailesinde muhasebe meslek mensubu olan öğrencilerin sayısı oransal olarak Uluslararası Ticaret bölümü öğrencilerinde daha yüksektir (%34,2). İşletme bölümünde ise sayıca daha fazladır. Mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi/yapmayı düşünen öğrenciler İşletme bölümünde, diğer bölüm öğrencileri toplamından daha yüksektir. Bununla birlikte oransal anlamda ise BAF bölümü öğrencilerinde bu oran daha yüksektir (%40 Evet). Muhasebe ile ilgili aldıkları eğitimin muhasebe mesleğini icra ederken yeterli olacağını düşündüğünü ifade eden öğrencilerin sayısı ise tüm bölümlerde çok düşüktür. Okuduğu bölümde veya programda aldığı muhasebe derslerinden herhangi birinde az da olsa Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarından (IFRS) bahsedildiğini dile getiren öğrenci sayısı ve oranı (%69,5) yine İşletme bölümünde daha yüksektir.

Tablo 3: Katılımcıların Muhasebe Alanı ve Muhasebe Mesleğine Yönelik İlgi ve Algı Düzeyleri ve Demografik Özellikleri

Muhasebe dersine/derslerine ilgi düzeyiniz?		Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Bölümünüz	İşletme	25	70	23	118
	İktisat	5	4	4	13
	BAF	10	21	9	40
	ÇEKO	11	4	0	15
	Uluslararası Ticaret	14	23	1	38
Toplam		65	122	37	224
Muhasebe alanında staj/iş tecrübeniz var mı?		Evet	Hayır	Toplam	
Bölümünüz	İşletme	16	102	118	
	İktisat	1	12	13	
	BAF	6	34	40	
	ÇEKO	0	15	15	
	Uluslararası Ticaret	3	35	38	
Toplam		26	198	224	
Muhasebe mesleğine ilgi düzeyiniz?		Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Bölümünüz	İşletme	31	74	13	118
	İktisat	4	7	2	13
	BAF	17	14	9	40
	ÇEKO	8	7	0	15
	Uluslararası Ticaret	14	20	4	38
Toplam		74	122	28	224
Ailenizde muhasebe meslek mensubu var mı?		Evet	Hayır	Toplam	
Bölümünüz	İşletme	29	89	118	
	İktisat	3	10	13	
	BAF	8	32	40	
	ÇEKO	2	13	15	
	Uluslararası Ticaret	13	25	38	
Toplam		55	169	224	

Mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi/yapmayı düşünüyor musunuz?		Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Bölümünüz	İşletme	31	33	53	117
	İktisat	2	4	7	13
	BAF	16	15	9	40
	ÇEKO	1	11	3	15
	Uluslararası Ticaret	9	14	15	38
Toplam	59	77	87	223	
Muhasebe ile ilgili aldığınız eğitimin muhasebe mesleğini icra ederken yeterli olacağını düşünüyor musunuz?		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Bölümünüz	İşletme	8	45	65	118
	İktisat	2	6	5	13
	BAF	7	14	19	40
	ÇEKO	0	9	6	15
	Uluslararası Ticaret	3	17	18	38
Toplam	20	91	113	224	
Okuduğunuz bölümde veya programda aldığınız muhasebe derslerinden herhangi birinde az da olsa Türkiye muhasebe standartları ve Türkiye finansal raporlama standartlarında bahsedildi mi?		Evet	Hayır	Toplam	
Bölümünüz	İşletme	82	36	118	
	İktisat	7	6	13	
	BAF	26	14	40	
	ÇEKO	5	10	15	
	Uluslararası Ticaret	18	20	38	
Toplam	138	86	224		

Öğrencilerin lisans eğitimi gördükleri üniversite bağlamında demografik özellikler ve muhasebe ilgi ve algısı ilişkisine bakıldığında çapraz tablo sonuçları aşağıdaki gibidir. Tablo 4'e göre muhasebe dersine ilgi düzeyleri, her iki üniversite öğrencilerinde de birbirlerine yakın gerçekleşmiştir. Muhasebe alanında staj/iş tecrübesi de yine aynı şekilde birbirine oldukça yakındır. Diğer faktörler açısından da her iki üniversite öğrencilerinin verdikleri cevapların birbirlerine oldukça benzer oldukları görülmüştür. Dolayısıyla, araştırmaya konu alan iki farklı üniversitede okuyan öğrencilerin muhasebe dersi ve mesleği ile alakalı ilgi ve algı düzeylerinin birbirlerine oldukça benzer olduklarını belirtebiliriz. Bunun yanında, sonuçların birbirine çok yakın çıkması kullanılan anketin güvenilirliği ve tutarlılığı ile ilgili de fikir vermektedir.

Tablo 4: Üniversite Bağlamında Demografik Özellikler ve Muhasebe İlgi ve Algısı

Muhasebe dersine/derslerine ilgi düzeyiniz?			Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	41	67	25	133
		%	30,8%	50,4%	18,8%	100,0%
	AİÇÜ	Sayı	24	55	12	91
		%	26,4%	60,4%	13,2%	100,0%
Toplam		Sayı	65	122	37	224
		%	29,0%	54,5%	16,5%	100,0%
Muhasebe alanında staj/iş tecrübeniz var mı?			Evet	Hayır	Toplam	
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	18	115	133	
		%	13,5%	86,5%	100,0%	
	AİÇÜ	Sayı	8	83	91	
		%	8,8%	91,2%	100,0%	
Toplam		Sayı	26	198	224	
		%	11,6%	88,4%	100,0%	
Muhasebe mesleğine ilgi düzeyiniz?			Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	50	64	19	133
		%	37,6%	48,1%	14,3%	100,0%
	AİÇÜ	Sayı	24	58	9	91
		%	26,4%	63,7%	9,9%	100,0%
Toplam		Sayı	74	122	28	224
		%	33,0%	54,5%	12,5%	100,0%
Ailenizde muhasebe meslek mensubu var mı?			Evet	Hayır	Toplam	
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	32	101	133	
		%	24,1%	75,9%	100,0%	
	AİÇÜ	Sayı	23	68	91	
		%	25,3%	74,7%	100,0%	
Toplam		Sayı	55	169	224	
		%	24,6%	75,4%	100,0%	
Mezuniyet sonrası muhasebe mesleğini seçmeyi/yapmayı düşünüyor musunuz?			Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	36	52	45	133
		%	27,1%	39,1%	33,8%	100,0%
	AİÇÜ	Sayı	23	25	42	90
		%	25,6%	27,8%	46,7%	100,0%
Toplam		Sayı	59	77	87	223
		%	26,5%	34,5%	39,0%	100,0%
Muhasebe ile ilgili aldığınız eğitimin muhasebe mesleğini icra ederken yeterli olacağını düşünüyor musunuz?			Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	14	52	67	133
		%	10,5%	39,1%	50,4%	100,0%
	AİÇÜ	Sayı	6	39	46	91
		%	6,6%	42,9%	50,5%	100,0%
Toplam		Sayı	20	91	113	224
		%	8,9%	40,6%	50,4%	100,0%

Okuduğunuz bölümde veya programda aldığınız muhasebe derslerinden herhangi birinde az da olsa Türkiye muhasebe standartları ve Türkiye finansal raporlama standartlarında bahsedildi mi?			Evet	Hayır	Toplam
Hangi üniversitede okumaktasınız?	ÇAKÜ	Sayı	79	54	133
		%	59,4%	40,6%	100,0%
	AİÇÜ	Sayı	59	32	91
		%	64,8%	35,2%	100,0%
Toplam		Sayı	138	86	224
		%	61,6%	38,4%	100,0%

3.3.2. Faktör ve Güvenilirlik Analizleri

Çalışmada daha sonra ankette yer alan TMS/IFRS hakkındaki genel bilgiyi ölçen ifadelerden oluşan ölçeğe faktör analizi uygulanmıştır. Bu amaçla öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğunu ölçen KMO değeri hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 5’de görüldüğü gibidir. Bu tabloda, verilerin yapı geçerliliğinin tespitinin uygunluğunu gösteren iki test gösterilmektedir. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uygunluğu Ölçeği, değişkenlerin altında yatan faktörlerin neden olabileceği varyans oranını gösteren bir istatistiktir. Yüksek değerler (1.0'a yakın) genellikle verilerin faktör analizi yapılması için uygun olduğunu gösterir. Değer 0,50'den küçükse, faktör analizinin sonuçları muhtemelen çok yararlı olmayacaktır. Bartlett'in küresellik testi, korelasyon matrisinin bir kimlik matrisi olduğu hipotezini test eder. Bunun anlamı değişkenlerin ilişkisiz olduğu ve bu nedenle yapı tespiti için uygun olmadığıdır. Anlamlılık seviyesinin küçük değerleri (0.05'ten az), faktör analizinin yapılmasının mevcut verilerle uygun olduğunu gösterir (Kalaycı (Ed.), 2010: 322; Gürış ve Astar, 2015: 416).

Tablo 5’de yer alan sonuçlara bakıldığında, verilerin yapı geçerliliğinin yüksek olduğunun ve faktör analizine uygun olduğunun her iki test tarafından da doğrulandığı görülmektedir.

Tablo 5: KMO ve Bartlett Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure Örneklem Uygunluğu Testi.	,915	
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	1230,959
	sd	91
	Anlamlılık	,000

Çalışmada daha sonra faktör analizi sonuçlarının yorumlanmasına geçilmiştir. Faktörlerin elde edilmesi için ilk olarak anti-image korelasyon matrisine bakılmış ve ifadelerin değeri 0,50'nin üstünde olduğundan, tüm ifadeler analize dahil edilmiştir. Sonuç olarak Tablo 6’da görüldüğü üzere 14 madde öz değeri 1’den büyük tek bir faktör altında toplanmakta ve toplam varyansın %44.235’ini açıklamaktadır. Dolayısıyla TMS/IFRS bilgi düzeyini ölçen ifadeler kendi içerisinde tutarlı tek bir boyutu işaret etmektedir.

Tablo 6: Faktör Analizi Sonuçları

Ölçek Maddeler	Faktör 1	Anti-Image Korelasyon
TMS/TFRS ile birlikte kullanılan tekdüzen hesap planına yeni hesap kod ve isimleri eklenmesi gereği doğmuştur.	,744	,914
TMS/TFRS ile birlikte düzenlenecek tablolar arasındaki nakit akım tablosunun formatı değişmiştir.	,736	,953
TMS Finansal Araçlar Standardına göre Menkul Kıymetlere Finansal Araç denilmektedir.	,712	,911
TMS/TFRS ile birlikte bilançonun adı Finansal Performans Tablosu olarak değişmiştir.	,709	,884
TMS/TFRS ile birlikte düzenlenecek tablolar arasında öz kaynak değişim tablosu yoktur.	,707	,935
TMS/TFRS standartları ile finansal tabloların değerlendirme ölçütlerinde değişme meydana gelmemiştir.	,694	,920
TMS/TFRS ile birlikte gelir tablosunun adı Kapsamlı Gelir Tablosu olarak değişmiştir.	,679	,913
TMS/TFRS standartları ile birlikte dipnotlarda ve açıklayıcı bilgilerdeki ayrıntı azalmıştır.	,678	,909
Kamuya hesap verme yükümlülüğü bulunan bütün işletmeler tam set TFRS'yi kullanır.	,656	,943
TMS/TFRS'lerin uygulanabilmesi için resmi gazetede yayımlanması zorunludur.	,639	,918
TMS/TFRS standartları ile finansal tabloların biçimsel yapısı ve içeriği değişmiştir.	,639	,868
Ülkemizde standartları yayınlama görev ve yetkisi TÜRMOB'dadır.	,624	,934
TMS/TFRS dünya çapındaki muhasebe standartlarının İngilizce'den birebir çevirisidir.	,591	,894
2015 yılı ocak ayı itibarıyla temel olarak; 1 adet kavramsal çerçeve, 13 adet TFRS, 28 adet TMS ile 16 adet TFRS yorumu ve 7 adet TMS yorumu ortaya konmuştur.	,450	,912

Tek faktörlü ölçeğe daha sonra güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Cronbach's Alpha değeri 0,90 çıkmıştır. Bu değer, yüksek derecede güvenilirliğe işaret etmektedir (Kalaycı (Ed.), 2010: 405).

Faktör analizinin ikinci aşamasında ankette yer alan ve TMS/TFRS hakkındaki genel algıyı ölçen ifadelerden oluşan ölçeğe faktör analizi uygulanmıştır. Bu amaçla, öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğunu ölçen KMO değeri hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 7'de görüldüğü gibidir. Tablo 7'de yer alan sonuçlara bakıldığında,

verilerin yapı geçerliliğinin yüksek olduğunun ve faktör analizine uygun olduğunun her iki test tarafından da doğrulandığı görülmektedir.

Tablo 7: Faktör Analizine Uygunluk Testleri

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Uygunluğu Testi		,868
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	2526,787
	sd	300
	Anlamlılık	,000

Çalışmada daha sonra faktör analizi sonuçlarının yorumlanmasına geçilmiştir. Faktörlerin elde edilmesi için ilk olarak anti-image korelasyon matrisine bakılmış ve ifadelerin değeri 0,50'nin üstünde olduğundan, tüm ifadeler analize dahil edilmiştir. Sonuç olarak 14 maddenin toplam varyansın %61.598'ini açıkladığı ve öz değeri 1'den büyük 6 faktör altında toplandığı görülmüştür (Tablo 8). Tablo 8'de parantez içerisindeki değerler her bir faktörün Cronbach's Alpha değerini göstermektedir.

Tablo 8: Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktörler					
	1 (CA:0,881)	2 (CA:0,839)	3 (CA:0,712)	4 (CA:0,432)	5 (Tek Madde)	6 (CA:0,406)
TMS/TFRS ülkemizdeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki saygınlıklarının gelişimine olumlu katkı sağlamıştır.	,791	,145	,084	,095	,091	-,052
TMS/TFRS'nin iyi şekilde öğrenilmesinin muhasebe mesleğini icra edenler/edecekler için oldukça gerekli olduğunu düşünüyorum.	,753	,310	,120	,045	-,183	,045
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır.	,696	,165	,102	-,049	,008	,289
TMS/TFRS, ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını dünya ile oldukça uyumlu hale getirmiştir.	,679	,103	,177	,108	,157	-,054
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar daha ayrıntılı hale gelmiştir.	,645	,326	-,069	,065	,216	,120

**Muhasebe Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin TMS/TFRS Hakkında Bilgi ve Algı Düzeyleri:
Ağrı ve Çankırı İllerinde Bir Araştırma**

TMS/TFRS, muhasebe meslek mensuplarının dünyadaki diğer meslek mensuplarıyla ortak bir dil konuşmalarını sağlamıştır.	,608	,160	,359	,102	,176	,054
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.	,596	,359	,250	-,043	,059	,052
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan finansal tabloların kalite düzeyi daha da artmıştır.	,572	,297	,255	-,158	,394	,096
TMS/TFRS eğitimlerinin TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına verilmeye başlanması uygulama sürecini kolaylaştırmıştır.	,520	,403	,083	,209	,119	-,060
TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.	,232	,823	,153	-,065	,099	,095
TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir.	,233	,809	,180	-,064	,077	,030
TMS/TFRS hakkında daha fazla teorik bilgi verilmesi gerekir.	,217	,758	,113	,037	,193	-,112
TMS/TFRS eğitimi, ilgili lisans ve önlisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.	,372	,600	,146	,263	,009	,166
TMS/TFRS eğitiminin, muhasebe stajına başlamış kişilere meslek odaları aracılığıyla verilmesi daha doğru olur.	,300	,479	,229	,241	-,046	-,092
Okuduğum bölümde TMS/TFRS dersleri zorunlu ders olarak verilmelidir.	,336	,468	-,172	,257	-,219	,393
TMS/TFRS eğitimlerinin Ticaret Meslek Liselerinde verilmesinin daha doğru olduğunu düşünüyorum.	,241	,214	,698	,066	-,063	,062
TMS/TFRS'lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir.	,002	,076	,638	,225	-,020	,152

**Muhasebe Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin TMS/TFRS Hakkında Bilgi ve Algı Düzeyleri:
Ağrı ve Çankırı İllerinde Bir Araştırma**

TMS/TFRS eğitiminin, muhasebe mensuplarına ilgili kurum ve özel kuruluşlar aracılığıyla verilmesi daha doğru olur.	,336	,292	,573	-,194	,181	,033
TMS/TFRS'lerin uygulanmasında mevcut muhasebe hesap planı yerine başka bir hesap planı oluşturulmalıdır.	,141	-,021	,543	,467	,067	-,040
TMS/TFRS'ler VUK, TTK, KVK'lara göre muhasebe uygulamalarına daha fazla esneklik getirmiştir.	,243	,276	,476	,139	,409	,168
Standartların karmaşık olması nedeniyle TMS/TFRS eğitimlerinin üniversite eğitimi sırasında verilerek tamamlanması mümkün değildir.	,179	,061	,133	,686	-,003	-,089
Ülkemizde Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu ve TMS/TFRS'nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.	-,259	,134	,161	,622	,312	,264
TMS/TFRS ile ilgili aldığım eğitimlerde üniversitedeki ders hocalarımı yeterli buluyorum.	,177	,145	-,011	,110	,792	,062
Genel Muhasebe dersini almış olan öğrenciler TMS/TFRS'yi kendi çabaları ile öğrenebilir.	,030	,048	,211	-,074	,086	,806
Ülkemizde TMS/TFRS'den sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	,254	-,248	,048	,366	,398	,493

Yapılan analiz sonucunda genel muhasebe algısı ölçeği ile ölçülmek istenen olguyu birinci ve ikinci faktörlerin ölçebildikleri görülmüş ve faktörlere isimler verilmiştir. Buna göre Faktör 1; “TMS/TFRS'nin Avantaj Sağlaması”; Faktör 2; “TMS/TFRS Eğitiminin Gerekliliği” olarak belirlenmiştir. Buna karşın diğer faktörlerin etkisinin de göz ardı edilmemesi amacıyla analizlerde yer verilmiştir.

Çalışmanın devamında, daha önce belirlenen faktörlerin analizinde hangi testlerin kullanılması gerektiğine karar verebilmek için tanımlayıcı istatistiklerine bakılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklere bakıldığında çalışmada 5'li Likert tipi ölçek kullanıldığından ortalamanın yüksek olması ilgili algı ve bilgi faktörlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda ilgili faktör altında yer alan maddelerin sayısı da faktör puanını etkilemektedir. Buna göre Tablo 9'a bakıldığında ortalama, standart sapma, maksimum ve minimum değerler ile çarpıklık ve basıklık değerleri görülmektedir.

Çalışmada parametrik testlerin uygulanabilmesi için gereken normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında karşılandığı görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde 0'a yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatalarına bölünmesi ile hesaplanan çarpıklık ve basıklık indekslerinin ± 2 sınırları içinde 0'a yakın olması (Tabachnick ve Fidell, 2013; McKillup, 2012; Demir vd., 2016).

Tablo 9: Oluşan Faktörlerin Tanımlayıcı İstatistikleri

	<i>F1</i>	<i>F2</i>	<i>F3</i>	<i>F4</i>	<i>F5</i>	<i>F6</i>	<i>F0</i>
Ortalama	29,93	21,02	15,44	5,43	3,04	5,04	35,33
Std. Sapma	6,541	5,080	3,457	1,783	1,194	1,778	7,237
Çarpıklık	-,530	-,442	-,333	-,031	-,117	,098	-,737
Basıklık	1,655	,500	1,614	-,006	-,704	-,275	-,751
Minimum	9	6	5	2	1	2	14
Maksimum	45	30	25	10	5	10	42

3.3.3. Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar t Testleri

Çalışmanın sonraki aşamasında öğrencilerin cinsiyetlerine göre algı ve bilgi düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Tablo 10 ve 11'de yer alan sonuçlara göre, kadın öğrencilerin genel algı puanlarının %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı şekilde erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Genel bilgi düzeyi faktörü diğer algı faktörleri grup (cinsiyet) ortalamaları ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Dolayısıyla kadın öğrencilerin TMS/TFRS'nin avantaj sağladığına yönelik algıları ile TMS/TFRS eğitiminin gerekli olduğu yönündeki algıları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Bunun nedeni olarak; kadın öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran muhasebe derslerine daha ilgili ve meraklı olmaları gösterilebilir.

Tablo 10: Tanımlayıcı İstatistikler

	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Std. Hata</i>
F1	Kadın	118	31,28	6,359	,585
	Erkek	106	28,43	6,441	,626
F2	Kadın	118	21,87	4,817	,443
	Erkek	106	20,07	5,216	,507
F3	Kadın	118	15,65	3,225	,297
	Erkek	106	15,21	3,700	,359
F4	Kadın	118	5,31	1,631	,150
	Erkek	106	5,57	1,937	,188
F5	Kadın	118	3,06	1,186	,109
	Erkek	106	3,01	1,207	,117
F6	Kadın	118	4,88	1,859	,171
	Erkek	106	5,22	1,673	,163
F0	Kadın	118	35,45	6,810	,627
	Erkek	106	35,19	7,715	,749

Tablo 11: Bağımsız Gruplar t testi Sonuçları

<i>Ortalamaların Eşitliği t Testi</i>			
	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>Anlamlılık</i>
F1	3,324	222	,001
F2	2,695	222	,008
F3	,962	222	,337
F4	-1,058	222	,291
F5	,312	222	,756
F6	-1,414	222	,159
F0	,268	222	,789

3.3.4. Bölüme Göre Bağımsız Gruplar t Testi

Çalışmada daha sonra öğrencilerin okudukları bölümler İşletme ve diğer şeklinde ayrılarak bağımsız gruplar t testi ile işletme bölümünde ve diğer bölümlerde okuyan öğrenciler arasındaki algı ortalamaları farkı incelenmiştir. Tablo 12 ve 13’de yer alan sonuçlara göre F1 ve F2 faktörleri açısından İşletme bölümü ile diğer bölümler arasında farklılık söz konusudur. Tablo 12’ye bakıldığında İşletme bölümü öğrencilerinde algı (F1 ve F2) ve bilgi (F0) faktörü ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Tanımlayıcı İstatistikler

	<i>Bölüm</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>
F1	İşletme	118	31,15
	Diğer	93	28,83
F2	İşletme	118	21,94
	Diğer	93	19,82
F3	İşletme	118	15,78
	Diğer	93	15,01
F4	İşletme	118	5,48
	Diğer	93	5,31
F5	İşletme	118	3,12
	Diğer	93	2,98
F6	İşletme	118	4,86
	Diğer	93	5,26
F0	İşletme	118	33,85
	Diğer	93	36,61

Tablo 13: Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>Ort. Fark</i>
F1	2,616	209	,010	2,325
F2	3,085	209	,002	2,123
F3	1,616	209	,108	,769
F4	,696	209	,487	,171
F5	,852	209	,395	,140
F6	-1,605	209	,110	-,394
F0	-2,788	209	,006	-2,765

3.3.5. Sınıfa Göre Bağımsız Gruplar t Testi

Çalışmada ayrıca öğrencilerin buldukları sınıfa göre bağımsız gruplar t testi ile algı düzeyleri karşılaştırılmıştır. Tablo 14 ve 15’de yer alan sonuçlara göre 3.sınıf ve altı ile 4. Sınıf öğrencilerin algı ve bilgi faktörü puanı ortalamaları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Buna göre Tablo 14’e bakıldığında 4. Sınıf öğrencilerinin algı ve bilgi düzeylerinin daha alt sınıflardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Tanımlayıcı İstatistikler

	<i>Sınıf</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>
F1	3. Sınıf ve altı	98	27,52
	4. Sınıf	126	31,81
F2	3. Sınıf ve altı	98	19,77
	4. Sınıf	126	21,99
F3	3. Sınıf ve altı	98	14,67
	4. Sınıf	126	16,04
F4	3. Sınıf ve altı	98	5,55
	4. Sınıf	126	5,34
F5	3. Sınıf ve altı	98	2,90
	4. Sınıf	126	3,14
F6	3. Sınıf ve altı	98	4,83
	4. Sınıf	126	5,21
F0	3. Sınıf ve altı	98	37,60
	4. Sınıf	126	33,56

Tablo 15: Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
F1	-5,139	222	,000
F2	-3,327	222	,001
F3	-2,986	222	,003
F4	,873	222	,384
F5	-1,528	222	,128
F6	-1,592	222	,113
F0	4,312	222	,000

3.3.6. Muhasebe Derslerine İlgili Düzeyi ile Faktör İlişkisi

Yapılan analiz ile öğrencilerin muhasebe derslerine ilgi düzeyi gruplarına göre faktör ortalamalarının farklılaşp farklılaşmadığı test edilmiştir. Tablo 16 ve 17’de yer alan sonuçlara göre; F1, F2, F3, F5 ve F0 faktörleri için grup ortalamaları %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. F4 ve F6 faktörleri için anlamlı sonuçlara ulaşılammıştır. Dolayısıyla öğrencilerin TMS-TFRS algı ve bilgi faktörleri, muhasebe derslerine olan ilgi düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı Post-Hoc testleri ve tanımlayıcı istatistiklerden anlaşılabilir.

Tablo 16: Tanımlayıcı İstatistikler

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Std. Hata</i>
F1	Düşük	65	26,71	6,461	,801
	Orta	122	30,50	5,831	,528
	Yüksek	37	33,73	6,466	1,063
	Toplam	224	29,93	6,541	,437
F2	Düşük	65	18,69	5,148	,638
	Orta	122	21,57	4,934	,447
	Yüksek	37	23,27	3,856	,634
	Toplam	224	21,02	5,080	,339
F3	Düşük	65	14,51	3,597	,446
	Orta	122	15,86	3,281	,297
	Yüksek	37	15,70	3,550	,584
	Toplam	224	15,44	3,457	,231
F4	Düşük	65	5,49	1,724	,214
	Orta	122	5,46	1,745	,158
	Yüksek	37	5,24	2,033	,334
	Toplam	224	5,43	1,783	,119
F5	Düşük	65	2,69	1,117	,139
	Orta	122	3,13	1,199	,109
	Yüksek	37	3,32	1,203	,198
	Toplam	224	3,04	1,194	,080
F6	Düşük	65	5,00	1,768	,219
	Orta	122	5,05	1,795	,162
	Yüksek	37	5,08	1,785	,294
	Toplam	224	5,04	1,778	,119
F0	Düşük	65	38,94	5,126	,636
	Orta	122	34,71	7,165	,649
	Yüksek	37	31,03	7,830	1,287
	Toplam	224	35,33	7,237	,484

Tablo 17: ANOVA Testi Sonuçları

	<i>F</i>	<i>p</i>
F1	16,643	,000
F2	12,315	,000
F3	3,448	,034
F5	4,284	,015
F0	17,275	,000

Tablo 18’de sonuçlarına yer verilen Tukey testinde “*p*” sütunundaki değerlerin $p=0,05$ değerinden küçük olması nedeniyle F1 ve F2 algı faktörü puan ortalamalarının, muhasebe dersi ilgi grupları olan düşük-orta-yüksek gruplarının ikili karşılaştırmaları sonucunda tümünde anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmektedir. Ortalama fark sütununa bakıldığında ise, ilgi düzeyi yükseldikçe F1 ve F2 faktörü ortalamasının

yükseldiği ve ortalama farkın anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, muhasebe derslerine ilgi düzeyi ile TMS-TFRS algı düzeyleri arasındaki anlamlı ilişkinin bir kere daha ortaya konulduğu görülmektedir. Bununla birlikte, F3 faktörü açısından grup farklılıkları ise anlamlı bir şekilde sadece orta ve düşük ilgi düzeyi grupları arasında görülmektedir. F5 açısından bakıldığında ise yine aynı şekilde düşük gruba, orta ve yüksek gruplar arasındaki ortalama farkların anlamlı oldukları görülmektedir.

Sonuçlar, F0 (Genel bilgi düzeyi) faktörü açısından incelendiğinde ise yine benzer bir durumla karşılaşmaktadır. Burada ortalama farkın negatif görünmesinin sebebi, ölçüğe verilen cevapların 1:Evet, 2: Hayır, 3:Kararsızım şeklinde kodlanmasıdır. Dolayısıyla bu faktör açısından diğer faktörlerden farklı olarak puan düştükçe TMS/TFRS bilgi düzeyi artmaktadır. Tukey testi sonuçlarına göre ise yine tüm gruplar açısından farklılık söz konusudur. Yüksek ilgi grubu ile düşük ilgi grubu arasındaki fark tabloda negatif aslında pozitifdir ve anlamlıdır. Derse ilgi düzeyi arttıkça TMS/TFRS bilgi düzeyi de artmaktadır.

Tablo 18: Tukey Testi Sonuçları

<i>Bağımlı Değişken</i>	<i>Muhasebe Dersine/Derslerine İlgili Düzeyiniz? (A)</i>		<i>Muhasebe Dersine/Derslerine İlgili Düzeyiniz? (B)</i>		<i>Ort. Fark (A-B)</i>	<i>p</i>
	<i>Düşük</i>	<i>Orta</i>	<i>Düşük</i>	<i>Yüksek</i>		
F1	Düşük	Orta	Orta	Yüksek	-3,792*	,000
			Düşük	Yüksek	-7,022*	,000
	Orta	Yüksek	Düşük	Yüksek	3,792*	,000
			Düşük	Yüksek	-3,230*	,015
	Yüksek	Orta	Düşük	Yüksek	7,022*	,000
			Düşük	Yüksek	3,230*	,015
F2	Düşük	Orta	Orta	Yüksek	-2,881*	,000
			Düşük	Yüksek	-4,578*	,000
	Orta	Yüksek	Düşük	Yüksek	2,881*	,000
			Düşük	Yüksek	-1,696	,151
	Yüksek	Orta	Düşük	Yüksek	4,578*	,000
			Düşük	Yüksek	1,696	,151
F3	Düşük	Orta	Orta	Yüksek	-1,353*	,029
			Düşük	Yüksek	-1,195	,209
	Orta	Yüksek	Düşük	Yüksek	1,353*	,029
			Düşük	Yüksek	,158	,967
	Yüksek	Orta	Düşük	Yüksek	1,195	,209
			Düşük	Yüksek	-,158	,967
F5	Düşük	Orta	Orta	Yüksek	-4,439*	,042
			Düşük	Yüksek	-6,32*	,026
	Orta	Yüksek	Düşük	Yüksek	,439*	,042
			Düşük	Yüksek	-,193	,657
	Yüksek	Orta	Düşük	Yüksek	,632*	,026
			Düşük	Yüksek	,193	,657
F0	Düşük	Orta	Orta	Yüksek	4,233*	,000
			Düşük	Yüksek	7,911*	,000
	Orta	Yüksek	Düşük	Yüksek	-4,233*	,000
			Düşük	Yüksek	3,678*	,011
	Yüksek	Orta	Düşük	Yüksek	-7,911*	,000
			Düşük	Yüksek	-3,678*	,011

3.3.7. Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyi ile Faktör İlişkisi

Çalışmanın sonraki adımında öğrencilerin muhasebe mesleğine ilgi düzeyi gruplarına göre faktör ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. Tablo 19'da yer alan sonuçlara göre; F1, F2 ve F0 faktörleri için grup ortalamaları %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. F3, F4, F5 ve F6 faktörleri için anlamlı sonuçlara ulaşamamıştır. Dolayısıyla, öğrencilerin TMS-TFRS algı ve bilgi faktörleri muhasebe mesleğine olan ilgi düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı Post-Hoc testlerinden daha iyi anlaşılabilir.

Tablo 19: ANOVA Testi Sonuçları

	<i>F</i>	<i>Anlamlılık</i>
F1	6,883	,001
F2	7,929	,000
F3	,176	,838
F4	1,223	,296
F5	,824	,440
F6	,009	,991
F0	4,720	,010

Tablo 20’de sonuçlarına yer verilen Tukey testinde, “*p*” sütunundaki değerlerin $p=0,05$ değerinden küçük olması nedeniyle F1 ve F2 algı faktörü puan ortalamaları ile F0 genel bilgi puan ortalamasının, muhasebe mesleği ilgi grupları olan düşük-orta-yüksek gruplarının ikili karşılaştırmaları sonucunda tümünde anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmektedir. Ortalama fark sütununa bakıldığında ise ilgi düzeyi yükseldikçe F1, F2 ve F0 faktörleri ortalamasının yükseldiği ve ortalama farkın anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir. Dolayısıyla muhasebe mesleğine ilgi düzeyi ile TMS-TFRS algı düzeyleri arasındaki anlamlı ilişkinin bir kere daha ortaya konulduğu görülmektedir. Sonuçlar, F0 (Genel bilgi düzeyi) faktörü açısından incelendiğinde ise yine benzer bir durumla karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla bu faktör açısından diğer faktörlerden farklı olarak puan düştükçe TMS/TFRS bilgi düzeyi artmaktadır. Tukey testi sonuçlarına göre ise yine tüm gruplar açısından farklılık söz konusudur. Yüksek ilgi grubu ile düşük ilgi grubu arasındaki fark tabloda negatif aslında pozitif ve anlamlıdır. Mesleğe ilgi düzeyi arttıkça TMS/TFRS bilgi düzeyi de artmaktadır.

Tablo 20: Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyiniz? (A)	(Muhasebe Mesleğine İlgili Düzeyiniz? (B)	Ort. Fark (A-B)	P
F1	Düşük	Orta	-2,268*	,043
		Yüksek	-5,040*	,001
	Orta	Düşük	2,268*	,043
		Yüksek	-2,771	,098
	Yüksek	Düşük	5,040*	,001
		Orta	2,771	,098
F2	Düşük	Orta	-2,051*	,014
		Yüksek	-4,072*	,001
	Orta	Düşük	2,051*	,014
		Yüksek	-2,022	,125
	Yüksek	Düşük	4,072*	,001
		Orta	2,022	,125
F0	Düşük	Orta	1,992	,141
		Yüksek	4,714*	,009
	Orta	Düşük	-1,992	,141
		Yüksek	2,722	,164
	Yüksek	Düşük	-4,714*	,009
		Orta	-2,722	,164

4. SONUÇ

Türkiye'de son yıllarda muhasebe standartları uygulamaları, yetkili kurumlar, işletmeler ve muhasebe meslek mensupları açısından bir gelişme kaydetmekle birlikte, muhasebe standartlarının eğitimi açısından meslekle ilgili bölüm ve programlarda istenilen seviyeye henüz ulaşamamıştır. Üniversitelerde ilgili bölümlerin müfredatlarına konu ile ilgili derslerin eklenmesine yönelik çabalar mevcuttur. Özellikle devlet ve vakıf üniversitelerinde ilgili yüksek lisans ve doktora programlarında TMS/TFRS'ye yönelik dersler yer almakla birlikte, ön lisans ve lisans programlarında TMS/TFRS'ler açısından yeterli bir ilerleme kaydedilememiştir. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin muhasebe standartlarıyla ilgili bilgi ve eğitim düzeylerini belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun TMS/TFRS hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir (Erol Fidan ve Uysal, 2017: 34).

Bu çalışmada, üniversitelerde öğrencilere muhasebe dersleri kapsamında öğretilen TMS/TFRS konularına öğrencilerin bakış açıları ve bilgi düzeyleri, çeşitli demografik özellikleri ve muhasebe alanına ilgi düzeyleri bağlamında incelenmiştir. Bu amaçla çalışmada, iki farklı üniversitede (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ve Çankırı Karatekin Üniversitesi) İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerinden anket yoluyla elde edilen veriler kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle, frekans analizi ve çapraz tablolar ile toplanan verilerin detaylarına bakılmıştır. Devamında, ilgili ölçeklere faktör ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonraki aşamasında ise parametrik hipotez testlerinden bağımsız gruplar t testi ve ANOVA analizi ile grup ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığına

bakılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin TMS/TFRS konularına bakış açıları ve bilgi düzeyleri cinsiyetlerine, okudukları bölümün İşletme veya bir başka bölüm olmasına, buldukları sınıfa, muhasebe derslerine ve muhasebe mesleğine ilgi düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Araştırmaya konu olan iki farklı üniversitede okuyan öğrencilerin muhasebe dersi ve mesleği ile alakalı ilgi ve algı düzeylerinin birbirlerine oldukça benzer oldukları tespit edilmiştir. Çalışmada genel olarak elde edilen bulgulara göre; Kadın öğrencilerin TMS/TFRS'nin avantaj sağladığına yönelik algıları ile TMS/TFRS eğitiminin gerekli olduğu yönündeki algılarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İşletme bölümü öğrencilerinde algı (F1 ve F2) ve bilgi (F0) faktörü ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 4. sınıf öğrencilerinin algı ve bilgi düzeylerinin daha alt sınıflardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine, öğrencilerin TMS-TFRS algı ve bilgi faktörlerinin, muhasebe derslerine olan ilgi düzeylerine göre farklılaştığı görülmüştür. Yine, muhasebe derslerine ilgi düzeyi ile TMS-TFRS algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Muhasebe derslerine ilgi düzeyi arttıkça TMS/TFRS bilgi düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Yine, öğrencilerin TMS-TFRS algı ve bilgi faktörleri muhasebe mesleğine olan ilgi düzeylerine göre de farklılık göstermiştir. Muhasebe mesleğine olan ilgi düzeyi arttıkça TMS/TFRS bilgi düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan üniversite öğrencilerinin genel olarak TMS/TFRS konusunda aldıkları eğitimlerin ve bilgilerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, üniversitelerde ilgili bölümlerde/programlarda TMS/TFRS ile ilgili olarak derslerin hem öğretim elemanları tarafından verilmesi hem de konunun uzmanı olan meslek mensuplarının davet edilerek seminer, konferans vb. etkinlikler ile öğrencilerin bilgilendirilmelerinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, ilgili bölüm ve programlarda zorunlu olarak verilen muhasebe derslerinin içeriğinin TMS/TFRS'yi kapsayacak biçimde güncellenmesi veya TMS/TFRS'ye yönelik ayrı bir seçmeli dersin konulması gerekmektedir. Böylece, muhasebe meslek mensubu adayları olan üniversite öğrencilerinin TMS/TFRS hakkındaki ilgi, bilgi düzeylerinin, algı ve farkındalıklarının artacağı düşünülmektedir. Bu artışın, muhasebe standartları konusunda öğrencilerin daha donanımlı bir şekilde mezun olmalarına ve ileride mesleki gelişimlerine katkı sağlayacağı, yine ilerideki mesleki beklentilerine cevap vereceği düşünülmektedir. Ayrıca, muhasebe eğitimi alan İİBF öğrencilerinin TMS/TFRS bilgi ve algısı hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan bu araştırmanın örnekleminin genişletilerek daha farklı illerdeki üniversitelerde uygulanması neticesinde daha genelleştirici sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

Akdemir, A. (2012). *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*. Bursa: Ekin Yayınevi.

Akdoğan, N. & Aydın, H. (1987). *Muhasebe Teorileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Akdoğan, N. (2007). Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri. *Mali Çözüm*, Sayı: 80, 101-117.
- Çil Koçyiğit, S., Elitaş, B.L. & İşgüven, M.K. (2016). Lisans Öğrencilerinin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma: Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(1), 59-68
- Dalğar, H., Çelik, İ. & Mortaş, M. (2011). Muhasebe Öğrenimi Gören Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 217-230.
- Demir, E., Saatçioğlu, Ö., & İmrol, F. (2016). Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Eğitim Araştırmalarının Normallik Varsayımları Açısından İncelenmesi. *Current Research in Education*, 2(3), 130-148.
- Dominguez-Bello M.G. ve diğerleri (2016). Partial restoration of the microbiota of cesarean-born infants via vaginal microbial transfer. *Nature Medicine*, 22(3), 250-253.
- Eraslan, S. (2018). Muhasebe Meslek Mensuplarının TMS ve TFRS'ye Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Osmaniye İlinde Yapılan Bir Çalışma. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*, 4(22), 934-943.
- Erol, M., Atmaca, M. & Öztürk, S. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Ölçülmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 13(3), 225-267.
- Erol Fidan, M. & Cinit, H. (2013). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Çerçevesinde KOBİ Muhasebe Standartlarının Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Algı Düzeylerinin Tespitine Yönelik Uygulama (Eskişehir İli Örneği). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 59, 39-60.
- Erol Fidan, M. & Uysal, T. (2017). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusunda Üniversite Öğrencilerinin Algı Düzeylerinin Ölçülmesi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(33), 24-35.
- Güriş, S. & Astar, M. (2015). *Bilimsel Araştırmalarda SPSS İle İstatistik*. İstanbul: Der Yayınları.

- Kalaycı, Ş. (Ed.) (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Kara, M. (2018). Van İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Düşünceleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 41, 245-262.
- Karakaya Demirkutlu, F. (2014). İşletme Lisans Öğrencilerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki İlgi Düzeyleri, Beklentileri ve Farkındalıkları: Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 156-174.
- Karavardar, A. & Kaymak, G. (2020). Muhasebe Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin TMS/TFRS Hakkındaki İlgi Düzeyi, Beklenti ve Farkındalıklarına İlişkin Bir Araştırma: Giresun Üniversitesi İşletme Bölümü Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 112-130.
- Karcıoğlu, R., Dızman, Ş. & Kural, B. (2018). Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin TMS/TFRS Farkındalığı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 70, 117-127.
- Kutlu H.A. (2010). Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli İşgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi. *Muhasebe Finansman Dergisi*, Sayı: 46, 232-246.
- McKillup, S. (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists* (Second edition). United States: Cambridge University Press.
- Örten, R., Kaval, H. & Karapınar, A. (2017). *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sevilengül, O. (2007). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şimşek, K. & Şimşek, O. (2019). Muhasebe Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları) / TMS (Türkiye Muhasebe Standartları) Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2693-2700.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (Sixth edition). United States: Pearson Education.

- Turhan, G. & Oğuz, M. (2016). İşletme Lisans Öğrencilerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki İlgı Düzeyleri, Beklentileri ve Farkındalıkları: Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(4), 881-917.
- Uysal, T. (2017). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusunda Üniversite Öğrencilerinin Bilgi ve Algı Düzeylerinin Ölçülmesi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Örneği (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bilecik: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ülkü, S. & Gökğöz, A. (2013). Lisans ve Önlisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusundaki Bilgi Düzeylerinin ve Farkındalıklarının Ölçülmesi: Yalova Örneği. *Mali Çözüm*, Sayı: 116, 39-56.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.
- Yanık, A., Yıldız, F., Kara, E. & Günce, N. (2013). Muhasebe Eğitimi Gören Önlisans Öğrencilerinin Muhasebe Standartları Hakkındaki Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 36, 243-252.
- Yıldız, F. & Yanık, A. (2013). Yükseköğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerin Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki Algıları: Ampirik Çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 17, 205-220.
- Yılmaz, B. (2007). Muhasebe Standartlarının Oluşumu ve Uygulanma Alanı. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 139-153.
- Yılmaz, Z., Şahin, Z. & Çankaya, F. (2014). Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki Öğrenci, Akademisyen ve Uygulayıcıların TMS/TFRS Farkındalıkları ve Görüşleri Üzerine Bir Çalışma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 16(2), 109-135.
- Zaif, F. & Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.